

Van : college van burgemeester en wethouders

Datum : 3 maart 2020

Portefeuillehouder(s) : Wethouder De Weger

Portefeuille(s) : Energietransitie

Contactpersoon : F. van Zandbrink/ K. Beek

Tel.nr. : 8935 / 8699

E-mailadres : zandbrink.f@woerden.nl / beek.k@woerden.nl

Onderwerp:

Reactie op moties en amendementen startnotitie regionale energiestrategie U16

Kennisnemen van:

In deze brief informeren wij u hoe we als overheden samen in de regio invulling willen geven aan de moties en amendementen die zijn vastgesteld bij de startnotitie RESU16 ([19R.00618](#)), beschrijven we hoe we denken dat de ontwerp RES met de bijdrage van onze regio aan de nationale duurzame elektriciteitsopgave (bod) eruit komt te zien en geven we een planning voor het vervolg.

Inleiding:

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten, provincies en waterschappen in regio's invulling geven aan 'hun' deel van de nationale opgave in Regionale Energiestrategieën (RES). Wij stellen samen met de RES-regio U16 de Regionale Energiestrategie op. Eerder heeft u hiervoor de Startnotitie RESU16 vastgesteld. De startnotitie beschrijft de uitgangspunten en het proces om te komen tot de eerste Regionale Energiestrategie van de RES-regio U16.

Kernboodschap:

U heeft bij de vaststelling van de startnotitie regionale energiestrategie U16 ([19R.00618](#)) twee amendementen en een motie aangenomen, te weten:

- [Motie 50% lokaal eigenaarschap](#),
- [Amendement alle technieken](#),
- [Amendement Geen olie en gaswinning in de RESU16](#).

In totaal zijn in de regio door de parlementen (gemeenteraden, ABs en PS) 6 amendementen en 19 moties vastgesteld. In de bijgevoegde notitie "Moties en amendementen RESU16", die in de regio door de overheden gezamenlijk is opgesteld, geven we aan hoe we vorm geven aan de inhoud en oproep van de ingediende moties en amendementen. We behandelen alle moties en amendementen als een zienswijze. Gezien het korte tijdsplan voor de ontwerp RES en de RES 1.0 kunnen we niet voorzien in een tweede besluitvormingsronde bij parlementen (gemeenteraden, PS en ABs) over de startnotitie. Dat maakt dat het niet opportuun is dat één parlement zonder instemming van de andere parlementen de startnotitie wijzigt. Wel kunnen we recht doen aan de inhoud van amendementen bij de totstandkoming van de RES. Op welke wijze is weergegeven in de notitie in de bijlage 1 (brief aan colleges) en 2 (notitie).

Graag informeren we u ook over de verdere voortgang van het RES proces.

Ontwerp RES met bod

Op 4 november is het kernteam RESU16 gestart. Het kernteam heeft een inschatting gemaakt van wat haalbaar is om op te leveren bij de ontwerp RES met bod. Daarbij is geconstateerd dat er niet voldoende tijd is om voor de strategie elektriciteit de verkenning vanuit het perspectief van landschappen tijdig vorm te geven en goed te bespreken met belanghebbenden (paragraaf 2.4.2 startnotitie) en om scenario's vorm te geven op basis van de verkenningen en gesprekken (paragraaf 2.4.3 startnotitie). Omdat we de ontwerp RES en het bod zien als een tussenstap om te komen tot een RES en we het belang van een goed onderzocht en besproken RES centraal stellen, hebben we de onderdelen die we voor de ontwerp RES opleveren bijgesteld. Over de vormgeving van de ontwerp RES en het bod voeren we ook overleg met het Nationaal Programma RES.

Bij de ontwerp RES leveren we voor warmte op:

- Overzicht van de (pilot)projecten in de pijplijn
- Overzicht van de uitgevoerde onderzoeken warmtevraag en –aanbod binnen de U16
- Actualisatie van de (provinciale) kansenkaart warmte met de warmtebronnen: aardwarmte, zonnewarmte, restwarmte, rwzi's, oppervlaktewater

Voor de zomer (in aanloop naar de RES 1.0) zal een uitgebreid onderzoek gedaan zijn naar warmtevraag en aanbod binnen de U16, dat ook als input kan dienen voor de warmtevisies. Uitgangspunt daarbij is dat er geen werk opnieuw wordt gedaan en zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van actuele onderzoeken indien deze reeds in een gemeente hebben plaats gevonden.

Voor de ontwerp RES leveren we voor elektriciteit op:

- Scan van de technische potentiekaart elektriciteit gecombineerd met de kansenkaart netbeheerder Stedin. We zoeken naar de beperkingen en kansen ten aanzien van de realisatie van duurzame elektriciteitsopgave / onderzoeksambitie 1 – 3,6 TWh ($\frac{1}{3}$ energieneutraal) in 2030.
- Scan van de potentie zonnestroom op dak
- Inzicht van de verwachte opwekcapaciteit van projecten die reeds gerealiseerd zijn, in de pijplijn zitten en hoeveel capaciteit er is in uitnodigingsplanologie.
- Denkrichtingen voor duurzame elektriciteit. Per denkrichting maken we een bandbreedte potentie voor duurzame elektriciteit inzichtelijk. Daarnaast geven we inzicht in de potentie voor duurzame elektriciteit per gemeente. We maken geen keuze voor een van de denkrichtingen. We presenteren ook nog geen zoekgebieden. Daarvoor is eerst verder onderzoek nodig en een goed gesprek over de mogelijkheden en randvoorwaarden voor duurzame elektriciteit per landschapstype.
- Op basis van de verschillende scans, inzichten en de denkrichtingen maken we een inschatting van een realiseerbare opgave duurzame elektriciteit in de regio (bod) en geven we aan wat we in de fase tot RES 1.0 verder uitwerken. Bij de ontwerp RES is dus niet inzichtelijk hoeveel zoekgebieden met hoeveel potentie per gemeente voor duurzame elektriciteit kansrijk zijn. Wij vragen nog geen besluit over zoekgebieden. We stellen een bod op regioniveau voor.

In de fase tot de ontwerp RES hebben twee bijeenkomsten plaats gevonden met regionaal georganiseerde belanghebbenden over de denkrichtingen. Voor de zomer (in aanloop naar de RES 1.0) zal het gesprek met regionaal georganiseerde stakeholders plaats vinden over de mogelijkheden en de randvoorwaarden voor duurzame elektriciteit aan de hand van verbeeldingen van energielandschappen.

Financiën:

Nvt

Vervolg:

Op 11 maart 2020 wordt een informatiebijeenkomst voor gemeenteraden, PS en ABs georganiseerd. Op 26 maart 2020 ontvangt u het raadsvoorstel Ontwerp RES en bod voor behandeling in uw raad met het verzoek hierover uiterlijk op 28 mei 2020 besluitvorming te laten plaats vinden, zodat op 1 juni de ontwerp RES met bod door de regio ingediend kunnen worden. Gelet op het vergaderschema van uw raad betekent dit dat het raadsvoorstel op 23 april ter besluitvorming voor zal liggen in uw raad.

Bijlagen:

- Aanbiedingsbrief startnotitie moties en amendementen geregistreerd onder corsanummer: 20.003408
 - Notitie moties en amendementen startnotitie RES-U16 geregistreerd onder corsanummer: 20.003409
-

De secretaris,

drs. M.H.J. van Kruijsbergen MBA

De burgemeester,

V.J.H. Molkenboer

Utrecht, 13 januari 2020

Geachte leden van colleges van B&W in de regio U16, GS van de provincie Utrecht en DB's van waterschappen in de provincie Utrecht,

Hierbij bieden wij, leden van de Bestuurstafel Klimaatneutrale regio / RES U16, u de notitie "moties en amendementen Startnotitie RES U16" aan. Wij vragen u hiervan kennis te nemen en (indien gebruikelijk) uw gemeenteraad, provinciale staten of algemeen bestuur (de parlementen) hierover te informeren.

Startnotitie vastgesteld door alle deelnemers

In mei 2019 hebben wij u de Startnotitie RESU16 toegezonden. In de periode juni t/m begin oktober 2019 is door alle gemeenteraden, algemeen besturen en provinciale staten de Startnotitie RESU16 vastgesteld. Deze startnotitie beschrijft de uitgangspunten en het proces om te komen tot de eerste Regionale Energiestrategie (RES 1.0) van de RES-regio U16. Met het vaststellen hiervan is de bestuurlijke opdracht gegeven om als overheden samen te komen tot deze eerste Regionale Energiestrategie en hebben de overheden hun deelname bevestigd aan het proces om te komen tot een gezamenlijke strategie.

Gezamenlijk tot een strategie komen betekent dat we samen onderzoeken wat mogelijk is en welke keuzes en richtingen daarin mogelijk zijn. We streven er naar met de gezamenlijke strategie op duurzame energie meerwaarde te creëren op o.a. op ruimtelijke kwaliteit, (kosten van) infrastructuur, en op participatie (deelnemers en belanghebbenden weten en zijn betrokken bij wat in buurgemeenten aan duurzame energie ontwikkeld wordt). Bij gezamenlijke strategievorming speelt altijd het dilemma dat wat goed kan zijn voor het geheel, niet per se het meest gunstig is voor iedere deelnemer. We zijn ons daarvan bewust en streven daarom naar een goede samenhang in lusten en lasten en wederkerigheid. Het is altijd aan u als deelnemende overheid hoe u dit afweegt. De besluitvorming over de strategie is aan u voorbehouden; aan uw gemeenteraad, algemeen bestuur of provinciale staten.

Moties en amendementen startnotitie

We zien in de regio een grote betrokkenheid van de overheden bij de RES. In totaal zijn door de parlementen 6 amendementen en 19 moties vastgesteld. Een collegereactie hebben we ontvangen van de gemeente Zeist, de gemeente Utrecht, de gemeente de Bilt, de gemeente Woerden en de gemeente IJsselstein. In de notitie "Moties en amendementen RESU16" geven we aan hoe we vorm geven aan de inhoud en oproep van de ingediende moties en amendementen. We behandelen daarmee alle moties en amendementen als een zienswijze. Gezien het korte tijdsplan voor de ontwerp RES en de RES 1.0 kunnen we niet voorzien in een tweede besluitvormingsronde bij parlementen over de startnotitie. Dat maakt dat het niet opportuun is dat één parlement zonder instemming van de andere parlementen de startnotitie

wijzig. Wel kunnen we recht doen aan de inhoud van amendementen bij de totstandkoming van de RES. Op welke wijze is weergegeven in de notitie.

Twee rode draden die we zien in moties en amendementen zijn

1. dat er heel veel waarde gehecht wordt aan een goede organisatie van de participatie zowel in de totstandkoming van de RES als in de realisatie van duurzame energieprojecten en dat nemen we ter harte.
2. dat wordt gevraagd om een brede blik op energietransitie te hanteren: een bredere blik op (meer) duurzame elektriciteitsbronnen en op (meer) sectoren. We houden in de RES een brede blik zodat de energietransitie in de regio op een goede manier kan door ontwikkelen in 2040 en 2050. Waar we de mogelijkheid zien om ontwikkelingen te verbinden, zoals bijvoorbeeld op mobiliteit de verbinding met MIRT-onderzoeken en de regionale mobiliteitsprogramma's, of waar we projecten voor andere sectoren in beweging kunnen zetten, zullen we dat doen. Voor onze bijdrage aan de nationale opgave voor duurzame elektriciteit in 2030 telt alleen grootschalige duurzame elektriciteit die voor 2025 vergund en in 2030 gerealiseerd kan zijn.

Vervolg

Met de notitie willen we recht doen aan de ingediende moties en amendementen. Mocht onverhoopt blijken dat dit in uw ogen of in de ogen van uw parlement niet het geval is, dan worden we hier graag zo spoedig mogelijk van op de hoogte gesteld.

We zijn voornemens om in januari / februari een brief en presentatie voor te bereiden die u als handreiking kunt gebruiken om uw gemeenteraad, provinciale staten of AB te informeren. Daarnaast zijn we voornemens een bijeenkomst voor gemeenteraden, PS en ABs te organiseren.

Op de bestuurdersdag van vrijdag 13 maart zullen we de ontwerp RES met het concept bod bespreken voor verzending naar alle deelnemende overheden. De besluiten van de overheden dienen uiterlijk op 27 mei aan ons gezonden te worden. Deze zullen we via een brief toevoegen aan het concept bod.

Met vriendelijke groet, namens alle deelnemers aan de Bestuurstafel KNR / RES U16

Rob Jorg, Hilde de Groot, Els Otterman, en Huib van Essen
Bestuurlijke trekkers RES U16

Notitie

Moties en Amendementen Startnotitie RESU16

Status: definitief 13 januari 2020

Inleiding

In mei 2019 is vanuit de regio de Startnotitie RESU16 naar deelnemende overheden gestuurd met het verzoek om 1) de startnotitie bij voorkeur voor de zomer en uiterlijk in september 2019 met een positief advies ter vaststelling voor te leggen aan de gemeenteraad, provinciale staten of algemeen bestuur en 2) een college-reactie te sturen naar aanleiding van de uitkomst van de besluitvorming in de raad, algemeen bestuur en provinciale staten uiterlijk begin oktober 2019. In de aanbiedingsbrief is aangegeven dat we colleges een notitie zullen zenden waarin we aangegeven hoe we omgaan met de eventueel binnengekomen reacties. Zie bijlage 1: aanbiedingsbrief RESU16.

De startnotitie RESU16 is aan alle gemeenteraden, provinciale staten en waterschappen (kort samengevat: de parlementen) voorgelegd. Alle gemeenteraden en de provinciale staten hebben de startnotitie vastgesteld. In totaal zijn 6 amendementen en 19 moties vastgesteld. Een collegereactie hebben we ontvangen van de gemeente Zeist, de gemeente Utrecht, gemeente de Bilt en de gemeente IJsselstein.

In deze notitie geven we aan hoe we vorm geven aan de inhoud en oproep van de ingediende moties en amendementen. We behandelen daarmee alle moties en amendement als een zienswijze. Gezien het korte tijdspad voor de ontwerp RES en de RES 1.0 kunnen we niet voorzien in een tweede besluitvormingsronde bij parlementen over de startnotitie. Dat maakt dat het niet opportuun is dat één parlement zonder instemming van de andere parlementen de startnotitie wijzigt. Wel kunnen we de inhoud van amendementen recht doen in de totstandkoming van de RES.

Moties en amendementen en collegereactie per gemeente

Gemeenten	Motie, amendement en collegereactie	Hoe nemen we dit mee in de RES
Bunnik	–	
De Bilt	<p>1. Communicatie en participatie. Roept op om: Om een open, verbindend proces in te richten waarbij op locatie de dialoog wordt aangegaan en consultatie over welke capaciteit en op welke manier voor duurzame energieopwekking vanuit de gemeente De Bilt aan de U16 RES aangeboden gaat worden, daarbij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voldoende informatie te geven en ideeën op te halen over het proces van 'aanbod aanbieden' en • over de potentie van de huidige lokale zoeklocaties voor duurzame opwekking (>15 kWp) <p>1. Informatie op te halen over (toekomstige) particuliere initiatieven van onze inwoners (zowel < 15kWp als >15kWp).</p> <p>Het participatieniveau "meedenken" minimaal te hanteren voor omwonenden bij de mogelijke lokale locaties voor duurzame opwekking.</p> <p>De aanpak en de eerste resultaten hiervan met de raad te delen voordat in het eerste kwartaal 2020 het ontwerp RES aan de raad wordt voorgelegd (De Bilt)</p>	<p>Tijdige betrokkenheid van inwoners en belanghebbenden bij de totstandkoming van de RES is belangrijk. Op regio niveau betrekken we regionaal georganiseerde stakeholders bij de RES en op lokaal niveau betrekken gemeenten inwoners en lokale organisaties bij de RES. Hun belang en hun kennis over initiatieven wordt via de gemeente ingebracht in de RES. Gemeenten worden door de regio gefaciliteerd in hun communicatie en participatie (naar behoefte).</p>
De Ronde Venen	–	
Houten	<p>2. Lokaal eigenaarschap energie. Roept op om: Bij het opstellen van nieuw beleid als uitgangspunt te hanteren dat bij duurzaamheidsinitiatieven</p>	<p>Lokaal eigenaarschap en lokaal profijt van duurzame energie vinden we erg belangrijk. We gaan in een notitie uitwerking geven aan uitgangspunt 9 (lokaal profijt, win-win situaties, lusten en lasten) en onderzoeken</p>

	gestreefd wordt naar minimaal 50% lokaal (coöperatief) eigenaarschap	daarin ook hoe aan deze motie gekomen kan worden (hoe streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap uitgelegd, vorm gegeven en geregisseerd kan worden), wat daarvan de consequenties zijn en de andere vormen van lokaal profijt, win-win, lusten en lasten.
IJsselstein	<p>3. Communicatie Regionale Energiestrategie. Verzoekt om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In lijn met het punt uit de urgentieagenda bewoners vroegtijdig te informeren en te betrekken de informatie over de Regionale Energiestrategie dit jaar nog te starten. • In deze communicatie duidelijk de context te schetsen (opgave van het rijk, het waarom van regionale samenwerking, de mogelijke opties om de opgave in te vullen, etc.), de keuzeruimte die er voor IJsselstein nog is binnen de regionale energiestrategie, het tijdpad en de fases en wijzen waarop de inwoners worden betrokken bij de invulling van de besluitvorming. • Deze communicatie te combineren met informatie over wat de gemeente zelf al doet aan energiebesparing en met voorlichting over wat inwoners al aan energiebesparing kunnen doen (en of en hoe de gemeente daarbij kan ondersteunen (IJsselstein)) <p>o</p>	Tijdige betrokkenheid van inwoners en belanghebbenden bij de totstandkoming van de RES is belangrijk en het is belangrijk dat dit goed wordt georganiseerd. Op regio niveau betrekken we regionaal georganiseerde stakeholders bij de RES en op lokaal niveau betrekken gemeenten inwoners en lokale organisaties bij de RES. Hun belang en hun kennis over initiatieven wordt via de gemeente ingebracht in de RES. Gemeenten worden door de regio gefaciliteerd in hun communicatie en participatie (naar behoefte). Daarin kan desgewenst voorzien worden in beschreven communicatie wens zoals benoemd onder bullet 2.
	<p>Collegereactie: integrale benadering ruimtelijke opgaven Het college benadrukt het belang van de integrale afweging tussen de verschillende ruimtelijke opgaven in het Ruimtelijk Economisch Programma en ziet toe op een zorgvuldige en evenredige</p>	De RES-regioU16 onderscheidt zich van andere regio's doordat in de regio tegelijkertijd een Ruimtelijk Economisch Programma wordt vormgegeven waarin de ruimtelijke opgaven in samenhang inzichtelijk gemaakt worden en daarmee ook in samenhang kunnen worden afgewogen. Het is aan de deelnemende overheden deze samenhang af wegen. Besluitvorming is aan de gemeenten voorbehouden.

	ontwikkeling van energieopwekking die parallel loopt aan de ontwikkeling van woningbouw, bedrijvigheid, mobiliteit, groen en landschap.	
Lopik	<p>4. Uitgangspunten RES Lopik. Verzoekt het college</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Bij de verdere uitwerking van e.e.a. in te zetten op de volgende prioritering: 1) zon op daken, 2) windturbines en 3) zonneweides; ○ De natuurlijke waarden, waaronder het open landschap, zoveel mogelijk te handhaven en in geval van zonneweides op agrarische gronden, alleen in te zetten op gronden waar als gevolg van een natuurlijke handicap (bijvoorbeeld een hoge waterstand) de exploitatie van het agrarisch bedrijf niet rendabel is; ○ Te streven naar lokaal eigenaarschap van tenminste 50% van duurzame (energie) opwekkingen; ○ Zichtbaar te maken dat de mogelijkheden om energie op te wekken door middel van zon op daken, momenteel beperkt en belemmerd worden door nationale regelgeving en het wegnemen hiervan als voorwaardelijkheid op te nemen bij het gezamenlijk bod; ○ Nieuwe ontwikkelingen voor duurzame energieopwekkingen blijvend stimuleren en, na bewezen resultaat, direct toe te passen. 	<p>De genoemde uitgangspunten kunnen in het gesprek over de ontwerp RES en het concept bod ingebracht worden.</p> <p>Lokaal eigenaarschap en lokaal profijt van duurzame energie vinden we erg belangrijk. We gaan in een notitie uitwerking geven aan uitgangspunt 9 (lokaal profijt, win-win situaties, lusten en lasten) en onderzoeken daarin ook hoe aan deze motie gekomen kan worden (hoe streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap uitgelegd, vorm gegeven en geregistreerd kan worden), wat daarvan de consequenties zijn en de andere vormen van lokaal profijt, win-win, lusten en lasten.</p> <p>Onder andere binnen het NPRES voeren we het gesprek over beperkingen en belemmeringen voor de energietransitie en deze kunnen ook benoemd worden in het bod richting het NPRES/ Rijk.</p>
Montfoort	-	
Nieuwegein	5. Breng totale regionale energievraag en aanbod	We realiseren ons dat de energieopgave voor de regio groter is dan de

	<p>in kaart om te komen tot een complete RES. Geeft de opdracht om in de (concept) RES U16 ook maatregelen voor mobiliteit, industrie, landbouw en landgebruik mee te nemen zodat zo goed mogelijk de impact voor infrastructuur bepaald kan worden.</p>	<p>twee thema's duurzame elektriciteit en duurzame warmte in de gebouwde omgeving en dat grote veranderingen in elektriciteit, gas en warmte gebruik van invloed is op (de investeringen) in de netinfrastructuur. We interpreteren dit amendement als oproep om zorg te dragen dat ook zo goed mogelijk de andere ontwikkelingen in de impactanalyse op infrastructuur worden meegenomen.</p> <p>In het Nationaal Programma RES zijn tools ontwikkeld om schattingen te maken van de impact op het net van de andere ontwikkelingen, als de RES deze niet meeneemt in haar strategie. Daarmee is theoretisch de impact van andere ontwikkelingen geborgd.</p> <p>Echter, een relatief grote impact ontstaat door elektrisch rijden en door verschuivingen in beleid daarop. We gaan een verbinding leggen met de Regionale Mobiliteitsprogramma's waarin provincies, gemeenten en regionale partners (samen: regio's) beschrijven welke verduurzamingsmaatregelen zij reeds uitvoeren en waarin zij – passend bij eigen ambities en kenmerken – nieuwe maatregelen formuleren die bijdragen aan de verduurzaming van mobiliteit en de leefbaarheid, bereikbaarheid en gezondheid van gebieden. Zie ook https://vng.nl/brieven/mobiliteit Een onderdeel hiervan is de Nationale Aanpak Laadinfrastructuur/ MRA-e waar U16 gemeenten onderdeel van zijn. De Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) moet zorgen voor een toekomst bestendige laadinfrastructuur. In het kader van de NAL moeten gemeenten voor 2020 een laadinfrastructuur plan hebben vastgesteld. We kijken of het de maatregelen in het regionale mobiliteitsprogramma en in de NAL kunnen dienen als input voor de netimpact-analyse. In de RES 2.0 zal mobiliteit verder uitgewerkt kunnen worden.</p> <p>Ook woningbouw en de bouw van werklocaties heeft gevolgen voor de capaciteit en planning van het net. We brengen Stedin in verbinding met het REP zodat de ontwikkelingen keuzes gemaakt door de overheden in de</p>
--	--	--

		REP meegenomen kunnen worden in de impactanalyse netinfrastructuur.
	<p>6. Inwoners eerder betrekken in het RES proces. Verzoekt in alle fases van de RES de inwoners maximaal te betrekken.</p>	Tijdige betrokkenheid van inwoners en belanghebbenden bij de totstandkoming van de RES is belangrijk en het is belangrijk dat dit goed wordt georganiseerd. Op regio niveau betrekken we regionaal georganiseerde stakeholders bij de RES en op lokaal niveau betrekken gemeenten inwoners en lokale organisaties bij de RES. Hun belang en hun kennis over initiatieven wordt via de gemeente ingebracht in de RES. Gemeenten worden door de regio gefaciliteerd in hun communicatie en participatie (naar behoefte). Dat doen we in alle fases van de RES.
Oudewater	<p>7. Geen olie en gaswinning in de RESU16 (extra beslispunt). De gemeenteraad besluit het standpunt in te nemen dat er in de RES U16 geen ruimte is voor gaswinning en dat de hoeveelheid vrijkomend/gewonnen gas bij het winnen van aardwarmte zo veel mogelijk moet worden beperkt.</p>	In het vervolg van de RES hanteren we als extra uitgangspunt dat in de RESU16 geen ruimte is voor olie en gaswinning en dat de hoeveelheid vrijkomend/ gewonnen gas bij het winnen van aardwarmte zoveel mogelijk wordt beperkt.
Stichtse Vecht	<p>8. Regionale belanghebbenden. Verzoekt om aan paragraaf 2.4.3 (die gaat over gesprekken over scenario's voor grootschalige duurzame elektriciteit in de regio) aan gesprekken met regionale belanghebbende partijen, zoals investerende partijen toe te voegen milieu, natuur en landschapsorganisaties, LTO en drinkwaterbedrijven.</p>	We zullen de genoemde belanghebbenden actief betrekken in de RES. Met de NMU hebben we een aantal gesprekken gevoerd en met de LTO hebben we inmiddels een eerste gesprek gevoerd (d.d. 11 december 2019).
	<p>9. Onderzoek rol kernenergie. Verzoekt in U16 verband te bewerkstelligen dat onderzoek wordt gedaan naar realiseerbare alternatieve energiebronnen, waaronder kernenergie, in de energiemix van de U16 gemeenten waarbij alle aspecten, dus ook de bijdrage in het behalen van de klimaatdoelen, in kaart worden gebracht.</p>	<p>Warmtebronnen Voor warmte kijken we naar alle technieken voor warmteproductie, inclusief innovatieve technieken, zoals geothermie en aardwarmte.</p> <p>Elektriciteitsbronnen In de regio maken we een energiestrategie voor de regio. Een onderdeel hiervan is het 'bod voor duurzame elektriciteit' van de regio aan het Nationaal Programma RES. Het bod geeft hoeveel de regio bij wil dragen</p>

		<p>aan de nationale opgave. Biomassa, biogas en hydro-elektriciteit nemen we wel mee in de regionale energiestrategie, maar dit zal voor het Nationaal Programma RES geen onderdeel zijn van het 'bod'. Voor het bod op de elektriciteitsopgave voor 2030 kunnen alleen huidige bewezen grootschalig toepasbare technieken worden opgenomen zodat de duurzame elektriciteitsopwekkers in 2025 vergund kunnen zijn en in 2030 gerealiseerd kunnen zijn. In het klimaatakkoord tellen alleen wind en grootschalige zonne-energie voor de opgave van 35 TWh mee.</p> <p>Voor de doorkijk naar 2040 en 2050 kijken we voor duurzame elektriciteit nadrukkelijk wel naar innovatieve technieken en uiteraard zal op moment van realisatie gekeken worden naar de best beschikbare techniek voor opwekken.</p> <p>De locaties en mogelijkheden voor kernenergie zijn landelijk beleid en geen onderdeel van de RESsen. We brengen het verzoek voor onderzoek naar realisatie van kernenergie in de regio van de gemeente Stichtse Vecht over naar het Nationaal Programma RES en het ministerie van EZK.</p>
	<p>10. Plan van aanpak RES. Verzoekt het college om het bedoelde Plan van Aanpak [RESU16] voor te leggen aan de Raad alvorens hierover een besluit te nemen</p>	<p>Dit is een verzoek aan het college en is reeds in de commissie afgedaan.</p>
<p>Utrecht</p>	<p>11. 50% lokaal eigenaarschap. Verzoekt het college zich in te zetten om punt 9 uit de startnotitie uit te werken in het conceptbod RES waarbij, in lijn met het Landelijk Klimaatakkoord, wordt gestreefd naar minimaal 50% lokaal (coöperatief) eigenaarschap van projecten voor duurzame opwek van elektriciteit.</p>	<p>Lokaal eigenaarschap en lokaal profijt van duurzame energie vinden we erg belangrijk. We gaan in een notitie uitwerking geven aan uitgangspunt 9 (lokaal profijt, win-win situaties, lusten en lasten) en onderzoeken daarin ook hoe aan deze motie gekomen kan worden (hoe streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap uitgelegd, vorm gegeven en geregisseerd kan worden), wat daarvan de consequenties zijn en de andere vormen van lokaal profijt, win-win, lusten en lasten.</p>
	<p>12. RES voor en door de stad. Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> o een participatieleidraad op te stellen voor de RES, waarbij het doel is het draagvlak voor en 	<p>Dit is een verzoek aan het college van Utrecht en wordt door het college opgepakt.</p>

	<p>eigenaarschap bij de energietransitie zo groot mogelijk te maken.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ In deze participatieleidraad aan te geven: ○ op welke momenten in het proces wat voor soort inwoners, bedrijven en organisaties regionaal dan wel lokaal worden betrokken; ○ met welk doel en welke beïnvloedingruimte; ○ een inschatting van de kosten van participatie; ○ de relatie met participatie in andere projecten, zoals de RSU; ○ hoe hierin samen op wordt getrokken binnen de U16 (ook om aanpakken en ervaringen actief te delen) ○ Gedurende het proces van de totstandkoming en uitvoering van de RES op daartoe geëigende momenten actief terugkoppeling te geven over de wijze waarop de inbreng van inwoners, bedrijven en organisaties wordt ingepast en toegepast. 	
	<p>13. Regionaal afstemmen van legeskosten voor vergunningen van duurzame energieopwekking. Roept het college op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ "Het regionaal bespreken en (in hoeverre mogelijk en wenselijk) afstemmen van de legeskosten voor vergunningen voor duurzame energieopwekking", op te nemen als een uitgangspunt van de Startnotitie 	<p>Het in kaart brengen van de leges zien wij als zinvol. De ervaring leert dat legeskosten inzichtelijk maken op een wijze dat ze ook daadwerkelijk goed vergelijkbaar zijn complex is. We starten in eerste instantie met een quickscan van leges voor zonnevelden en voor windenergie wat we vervolgens in de regio zullen bespreken.</p>

	<p>Regionale Energiestrategie;</p> <ul style="list-style-type: none"> o Gedurende het totstandkomingsproces van de RES met andere gemeenten verschillen in bestaande legeskosten inzichtelijk te maken en met eventuele nieuwe voorstellen te komen. 	
	<p>14. Industrie en kantorenpark in Utrecht dragen aan de energietransitie. Draagt het college op om:</p> <ul style="list-style-type: none"> o In overleg met 16 gemeenten samen te werken om voor de sectoren "kantoren (meer dan 25 personen) en industrie" te komen tot een effectieve aanpak gericht op energiebesparing en benutten van mogelijkheden voor eigen duurzame energieopwekking, zodat zij zelf uiteindelijk in hun eigen energiebehoeften kunnen voorzien o Deze afspraken per jaar te monitoren en de uitkomsten aan de raad te communiceren 	<p>Energiebesparing bij woningen, kantoren en andere sectoren en zon op dak (kleinschalig) zijn een belangrijk onderdeel van de energietransitie. In de regio voeren we hierover het gesprek hoe we dit verder kunnen brengen.</p>
	<p>15. Biomassa in de RES. Roept het college op</p> <ul style="list-style-type: none"> o Zich in de U16 in te spannen om biomassa te benoemen als minst wenselijke optie; o En aan te geven dat voor de stad Utrecht biomassa alleen acceptabel is als we rekening houden met de mondiale CO2-balans, de effecten van biomassa op de luchtkwaliteit, de gehele keten van biomassa in ogenschouw te nemen; o In het geval er hout gebruikt wordt alleen gecertificeerde biomassa uit duurzaam beheerd bos van Europese herkomst te gebruiken. 	<p>De randvoorwaarden en de keuze voor duurzame energie zijn onderdeel van het gesprek in de RES, waarbij we kennis nemen van het standpunt van de gemeente Utrecht hierover. De provincie kan dit meenemen in haar studie naar biomassa.</p>

<p>Utrechtse Heuvelrug</p>	<p>16. Implementatie RES. Spreekt uit als haar mening dat bij de vaststelling van de RES eveneens een Regionale Implementatie Strategie (RIS) wordt beschreven waarin onder meer staat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ de barrières die er zijn om de ambities uit het RES en het daaruit voortvloeiende vloeiende bod te realiseren- hoe deze barrières kunnen worden verholpen ○ een tijdsplanning voor de realisering waarin rekening wordt gehouden met bestaande en toekomstige (wettelijke) procedures en hun tijdsbeslag. ○ hoe alle partijen in de samenleving worden betrokken en ingeschakeld bij de realisering van de RES ○ hoe aandacht wordt gegeven aan voorlichtende en educatieve programma's ○ hoe kan worden tegemoetgekomen aan gerechtvaardigde bezwaren die in de samenleving leven, ○ Welke middelen, zowel financieel, als capaciteit als anders, nodig zijn voor deze implementatie. <p>Verzoekt het college in het samenwerkingsverband te bepleiten dat een 'dergelijke' implementatiestrategie binnen de RES wordt opgenomen.</p>	<p>We gaan een implementatie en uitvoeringsplan opstellen. We nemen de voorgestelde onderdelen hierin mee.</p>
	<p>17. Tijdspad en participatie. Verzoekt het college om binnen de U16 alles in het werk te stellen om de benodigde tijd voor een zorgvuldige participatie bij zowel het concept bod (bij voorkeur 1 jaar) als het definitieve bod (bij</p>	<p>Tijdige betrokkenheid van inwoners en belanghebbenden bij de totstandkoming van de RES is belangrijk en het is belangrijk dat dit goed wordt georganiseerd. Op regio niveau betrekken we regionaal georganiseerde stakeholders bij de RES en op lokaal niveau betrekken gemeenten inwoners en lokale organisaties bij de RES. Hun belang en hun</p>

	<p>voorkeur 6 maanden) te realiseren.</p>	<p>kennis over initiatieven wordt via de gemeente ingebracht in de RES. Gemeenten worden door de regio gefaciliteerd in hun communicatie en participatie (naar behoefte).</p>
	<p>18. Creëer lokale energie. Verzoekt het College om:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ In lijn met het Landelijk Klimaatakkoord, te streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap van projecten voor hernieuwbare elektriciteit en voor de wijkaanpak bij de warmtetransitie. ○ Er binnen de U16 voor te pleiten om nieuwe, innovatieve maatregelen en instrumenten te ontsluiten die de uitvoering van energiebesparing, vraagreductie, duurzame elektriciteitsopwekking en warmtetransitie stimuleren. ○ Binnen de U16 onder de aandacht te brengen om voor eigen verbruik lokaal opgewekte duurzame energie in te kopen. 	<p>Lokaal eigenaarschap Lokaal eigenaarschap en lokaal profijt van duurzame energie vinden we erg belangrijk. We gaan in een notitie uitwerking geven aan uitgangspunt 9 (lokaal profijt, win-win situaties, lusten en lasten) en onderzoeken daarin ook hoe aan deze motie gekomen kan worden (hoe streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap uitgelegd, vorm gegeven en geregisseerd kan worden), wat daarvan de consequenties zijn en de andere vormen van lokaal profijt, win-win, lusten en lasten.</p> <p>Ontsluiten nieuwe, innovatieve maatregelen en instrumenten Voor warmte kijken we in de RES naar alle technieken voor warmteproductie, inclusief innovatieve technieken, zoals geothermie en aardwarmte. Voor de doorkijk naar 2040 en 2050 kijken we voor duurzame elektriciteit nadrukkelijk naar innovatieve technieken en uiteraard zal op moment van realisatie gekeken worden naar de best beschikbare techniek voor opwekken. In de facilitering van communicatie van gemeenten zullen we in overleg treden met gemeenten hoe innovaties beter ontsloten kunnen worden.</p> <p>Inkoop lokaal opgewekte energie Veel van de Utrechtse gemeenten werken al geruime tijd samen aan de inkoop (duurzame energie). We adviseren de Utrechtse Heuvelrug om dit in te brengen bij deze al bestaande samenwerkingen op energie-inkoop.</p>
	<p>19. Zon op dak. Verzoekt het College om</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Zich kritisch op te stellen als het gaat om claims op schaarse ruimte en daarbij de voorwaarde van meervoudig gebruik stelt. ○ Zichtbaar te maken dat de mogelijkheden om ○ energie op te wekken door middel van zon 	<p>Grootschalig zon op dak is onderdeel van de RES. Ook is meervoudig ruimtegebruik een van de ruimtelijke ordeningsprincipes van de NOVI en het klimaatakkoord.</p> <p>De RES zal met andere organisaties in overleg gaan hoe kleinschalig zon op dak sneller te realiseren met de inzet om tot projecten te komen. De totstandkoming en uitvoering van deze projecten kan leiden tot een extra</p>

	<p>op dak momenteel beperkt en belemmerd worden door nationale regelgeving en het wegnemen hiervan als voorwaardelijkheid op te nemen in het gezamenlijke bod.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Binnen de U16 RES het realiseren van zonne-energie op bestaande daken van woningen en bedrijven als doelstelling in te brengen. ○ Zich hard te maken om deze verzoeken in U16 verband gesteund te krijgen en zichtbaar te maken in het concept en definitieve bod van onze regio. 	<p>budget vraag.</p> <p>Onder andere binnen het NPRES voeren we het gesprek over beperkingen en belemmeringen voor de energietransitie en deze kunnen ook benoemd worden in het bod richting het NPRES/ Rijk.</p>
	<p>20. Optimaliseer doelstellingen en randvoorwaarden. Verzoekt het College om:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Binnen de U16 RES nadrukkelijk ook in te zetten op energiebesparing en vraagreductie als eerste belangrijke stap en dit als doelstelling in te brengen. ○ Binnen de U16 RES het realiseren van zonne-energie op bestaande daken van woningen en bedrijven als doelstelling in te brengen. Zie ook de motie Zon op Dak. ○ Zich via de U16 richting Rijk en Provincie in te zetten om wet- en regelgeving dusdanig aan te laten passen, dat vertragingen en belemmeringen in het RES-proces worden geminimaliseerd. ○ Monitoring te stimuleren van projecten die in de initiatieffase zijn (de periode voor de vergunningsaanvraag), om hiermee de voortgang te bewaken en meer inzicht te krijgen in de oorzaken van vertragingen. ○ Zich in te spannen om duidelijke afspraken te 	<p>Energiebesparing bij woningen, kantoren en andere sectoren en zon op dak (kleinschalig) zijn een erg belangrijk onderdeel van de energietransitie. De RES zal met andere organisaties in overleg gaan hoe dit sneller te realiseren met de inzet om tot projecten te komen. De totstandkoming en uitvoering van deze projecten kan leiden tot een extra budget vraag.</p> <p>Onder andere binnen het NPRES voeren we het gesprek over beperkingen en belemmeringen voor de energietransitie en deze kunnen ook benoemd worden in het bod richting het NPRES/ Rijk.</p> <p>We maken een monitoringstool waarmee we de projecten in de verschillende fasen van ruimtelijke planvorming inzichtelijk krijgen en houden.</p> <p>In het Plan van Aanpak RESU16 is de volgende verdeling van de bijdrage afgesproken voor de deelnemende overheden aanvullend op de Rijksbijdrage: Provincie ¼; Waterschappen ¼; Gemeenten U16: 5/8 te verdelen naar rato van inwoneraantal. Het betreffen bijdragen in 2020 en 2021. In het Plan van Aanpak is een indicatief totaal budget opgenomen voor de totstandkoming van de RES 1.0.</p>

	<p>maken over een kostenverdeling tussen de betrokken partners (Gemeenten, Provincie, Hoogheemraadschap), zowel wat betreft ambtelijke capaciteit als financiële bijdrage, om te voorkomen dat er ongemerkt een open-eind-regeling ontstaat.</p>	
Vijfheerenlanden	<p>21. Lokale kaders en uitgangspunten centraal. De gemeenteraad van Vijfheerenlanden heeft besloten de startnotitie RESU16 vast te stellen als vertrekpunt voor de opstelling van de RES met dien verstande dat</p> <ul style="list-style-type: none"> o 'haar' bestaande kaders en uitgangspunten in principe leidend blijven; o de Raad de belangen van de gemeente Vijfheerenlanden nadrukkelijk zal laten meewegen in de besluitvorming om te voorkomen dat draagvlak in 'de' gemeente wordt ondermijnd. 	<p>We zien het amendement als een bevestiging van de positie die de gemeenteraad heeft in de RES. De besluitvorming over de RES is aan de deelnemende overheden voorbehouden; aan de gemeenteraad, AB of Provinciale Staten. Bij gezamenlijke strategievorming kan een beroep op de gemeente gedaan worden om de bestaande kaders en uitgangspunten ter discussie te stellen. Het is aan de deelnemende overheden voorbehouden om hierover te besluiten.</p>
Wijk bij Duurstede	<p>22. Uitgangspunten en verkenningen. Roept het college op in de collegereactie te verwerken en gedurende het proces te bevorderen dat onderdeel van de uitgangspunten en verkenningen vormen;</p> <ul style="list-style-type: none"> o dat niet alleen direct belanghebbenden betrokken worden, maar dat invloed georganiseerd wordt voor een representatieve dwarsdoorsnede van inwoners; o dat die representatieve groep in ieder geval betrokken wordt bij de verkenning omtrent locaties en randvoorwaarden ten aanzien van de huidig bewezen grootschalig toepasbare 	<p>Tijdige betrokkenheid van inwoners en belanghebbenden bij de totstandkoming van de RES is belangrijk en het is belangrijk dat dit goed wordt georganiseerd. Op regio niveau betrekken we regionaal georganiseerde stakeholders bij de RES en op lokaal niveau betrekken gemeenten inwoners en lokale organisaties bij de RES. Hun belang en hun kennis over initiatieven wordt via de gemeente ingebracht in de RES. Gemeenten worden door de regio gefaciliteerd in hun communicatie en participatie (naar behoefte) zo ook over de genoemde voorbeelden voor bredere informatie. Op lokaal niveau kan door de gemeente desgewenst een representatieve dwarsdoorsnede van bewoners betrokken worden.</p> <p>Daarbij is het bijvoorbeeld belangrijk dat ingegaan wordt op waarom en welke technieken beproefd worden geacht. En dat het belang wordt aangegeven van onderzoek naar omgevingsimpact, maatschappelijke</p>

	<p>technieken voor opwek van duurzame energie;</p> <ul style="list-style-type: none"> o dat de regionale samenleving breder geïnformeerd en meegenomen wordt in de beschikbare technieken voor opwekking van duurzame energie, waarom welke technieken voldoende bewezen en grootschalig toepasbaar zijn om te kunnen bijdragen aan de doelstellingen en welke stappen gezet kunnen worden (en bijstand geboden) voor een energieneutrale woning (isolatie); o het belang van (bovenwettelijke) vorm en mate van onderzoek naar omgevingsimpact, maatschappelijke participatie en een transparante en evenredige compensatie; 	<p>participatie. En van het streven naar een transparante en evenredige verdeling van lusten en lasten van opwek van duurzame energie (uitwerking van uitgangspunt 9 van de Startnotitie).</p>
Woerden	<p>23. 50% lokaal eigenaarschap. Verzoekt het college</p> <ul style="list-style-type: none"> o Te streven naar minstens 50 % lokaal eigenaarschap bij projecten voor duurzame energieopwekking en zoveel mogelijk aansluiting probeert te vinden bij Woerdense duurzaamheidsinitiatieven. o Inwoners uit te nodigen om te participeren bij het vormen van plannen in hun eigen buurt. 	<p>Lokaal eigenaarschap en lokaal profijt van duurzame energie vinden we erg belangrijk. We gaan in een notitie uitwerking geven aan uitgangspunt 9 (lokaal profijt, win-win situaties, lusten en lasten) en onderzoeken daarin ook hoe aan deze motie gekomen kan worden (hoe streven naar minimaal 50% lokaal eigenaarschap uitgelegd, vorm gegeven en geregisseerd kan worden), wat daarvan de consequenties zijn en de andere vormen van lokaal profijt, win-win, lusten en lasten.</p>
	<p>24. Alle technieken. De gemeenteraad besluit het standpunt in te nemen dat voor de opwek van energie combinatie van technieken noodzakelijk is, waarbij wij ons niet beperken tot windturbines en zonnevelden.</p>	<p>Warmtebronnen Voor warmte kijken we naar alle technieken voor warmteproductie, inclusief innovatieve technieken, zoals geothermie en aardwarmte.</p> <p>Elektriciteitsbronnen In de regio maken we een energiestrategie voor de regio. Een onderdeel hiervan is het 'bod voor duurzame elektriciteit' van de regio aan het Nationaal Programma RES. Het bod geeft hoeveel de regio bij wil dragen</p>

		<p>aan de nationale opgave. Biomassa, biogas en hydro-elektriciteit nemen we wel mee in de regionale energiestrategie, maar dit zal voor het Nationaal Programma RES geen onderdeel zijn van het 'bod'. Voor het bod op de elektriciteitsopgave voor 2030 kunnen alleen huidige bewezen grootschalig toepasbare technieken worden opgenomen zodat de duurzame elektriciteitsopwekkers in 2025 vergund kunnen zijn en in 2030 gerealiseerd kunnen zijn. In het klimaatakkoord tellen alleen wind en grootschalige zonne-energie voor de opgave van 35 TWh mee.</p> <p>Voor de doorkijk naar 2040 en 2050 kijken we voor duurzame elektriciteit nadrukkelijk wel naar innovatieve technieken en uiteraard zal op moment van realisatie gekeken worden naar de best beschikbare techniek voor opwekken.</p>
	<p>25. Geen olie en gaswinning in de RESU16. De gemeenteraad neemt het standpunt in dat er in de RESU16 geen ruimte is voor olie en gaswinning en dat de hoeveelheid vrijkomend/ gewonnen gas bij het winnen van aardwarmte zoveel mogelijk wordt beperkt.</p>	<p>In het vervolg van de RES hanteren we als extra uitgangspunt dat in de RESU16 geen ruimte is voor olie en gaswinning en dat de hoeveelheid vrijkomend/ gewonnen gas bij het winnen van aardwarmte zoveel mogelijk wordt beperkt.</p>
<p>Zeist</p>	<p>26. Motie regionale strategie duurzame mobiliteit. Verzoekt het college om bij de behandeling van de Startnotitie RES aan de bestuursstafel van de U16 aan te dringen op het maken van afspraken over hoe in de regio te komen tot een Regionale Strategie Duurzame Mobiliteit, ofwel een energiestrategie waarin wordt beschreven op welke wijze de verduurzaming van de mobiliteit zal bijdragen aan de realisatie van de klimaat- en energiedoelen van de regio en haar gemeenten (Zeist)</p>	<p>Ten aanzien van mobiliteit</p> <p>1) zet de RES in op duurzame mobiliteit in de samenwerking met de REP/MIRT. Insteek is investeringen voor mobiliteit en bereikbaarheid ook bij te laten dragen aan minder energiegebruik door mobiliteit, om duurzame energieopwekking bij mobiliteitsinfrastructuur te realiseren en het faciliteren van de inzet van de elektrische auto als batterij.</p> <p>2) Gaan we een verbinding leggen met de Regionale Mobiliteitsprogramma's waarin provincies, gemeenten en regionale partners (samen: regio's) beschrijven welke verduurzamingsmaatregelen zij reeds uitvoeren en waarin zij – passend bij eigen ambities en kenmerken – nieuwe maatregelen formuleren die bijdragen aan de verduurzaming van mobiliteit en de leefbaarheid, bereikbaarheid en gezondheid van gebieden. Zie ook https://vng.nl/brieven/mobiliteit Een</p>

		<p>onderdeel hiervan is de Nationale Aanpak Laadinfrastructuur/ MRA-e waar U16 gemeenten onderdeel van zijn. De Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) moet zorgen voor een toekomst bestendige laadinfrastructuur. In het kader van de NAL moeten gemeenten eind 2020 een laadinfrastructuur plan hebben vastgesteld. We kijken of de maatregelen die in het regionale mobiliteitsprogramma en in de NAL worden opgenomen kunnen dienen als input voor de netimpact-analyse. In de RES 2.0 zal mobiliteit verder uitgewerkt kunnen worden.</p>
Provincie		
Provincie Utrecht	<p>27. Inwoners en betrokken burgers betrekken. Provinciale Staten besloot :</p> <ul style="list-style-type: none"> o "De startnotities van RES regio's Foodvalley en U16 vast te stellen en daarmee commitment uit te spreken om samen met de inwoners van de regio's, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners te komen tot een regionale invulling van (internationale) doelen en afspraken op het gebied van klimaat en energie." o De tekst in de inleiding" Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen " te wijzigen in: "Betrokken bewoners, Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen streven gezamenlijk de doelstelling om te komen tot 49% van de CO2-reductie ten opzichte van 1990. Een goede samenwerking tussen deze verschillende partijen is cruciaal. Zij vullen elkaar aan op expertise, uitvoeringscapaciteit, kennis, (wettelijke) bevoegdheden en verantwoordelijkheden, om te komen tot goede plannen en eerlijke verdeling van kosten baten, conform de bepaling in het klimaatakkoord." 	<p>We zien dit als een bevestiging van het belang van participatie en een goede organisatie daarvan in de RES. Tijdige betrokkenheid van inwoners en belanghebbenden bij de totstandkoming van de RES is belangrijk en het is belangrijk dat dit goed wordt georganiseerd. Op regio niveau betrekken we regionaal georganiseerde stakeholders bij de RES en op lokaal niveau betrekken gemeenten inwoners en lokale organisaties bij de RES. Hun belang en hun kennis over initiatieven wordt via de gemeente ingebracht in de RES. Gemeenten worden door de regio gefaciliteerd in hun communicatie en participatie (naar behoefte).</p>

Waterschappen		
HDSR	-	
Amstel Gooi en Vecht (AGV)	-	
Vallei en Veluwe	-	
Rivierenland	-	